

Byer og regioner: en pakt for å stanse seksuell vold mot barn

Kongressens bidrag
til Europarådet
Kampanjen EN av FEM

godkjent av kongressens presidentskap 14. september 2012

Grafisk formgivning: Europarådets kongress av lokale og regionale myndigheter
Utgitt: Februar 2013
Norwegian

Innholdsfortegnelse

Presentasjon av pakten	5
Hva handler den om?	5
Hvorfor involvere lokale og regionale myndigheter?	5
Hva er det kongressen foreslår?	6
Hva vil Europarådets kongress at lokale og regionale myndigheter skal gjøre?	7
Hva er kongressens pakt mellom byer og regioner for å stanse seksuell vold mot barn?	7
Hva innebærer det å signere denne pakten?	8
Hvem er de viktigste partnerne?	8
Hva er de fire innsatsområdene?	9
De fire innsatsområdene: Forebygging	10
De fire innsatsområdene: Beskyttelse	14
De fire innsatsområdene: Rettsforfølgelse	16
De fire innsatsområdene: Deltakelse	16
Hvilke konkrete tiltak kan settes inn på regionalt plan?	18
Hvordan vil pakten fungere i praksis?	18
En nettbasert plattform for registrering i pakten	18
Lokale og regionale myndigheters sjekklister for tiltak	19
Forebygging	19
Beskyttelse	20
Dokumenter og referanser	21

Presentasjon av pakten

Hva handler den om?

Tilgjengelige tall viser at [rundt ett av fem barn](#) i Europa er offer for en eller annen form for seksuell vold, som er en av de verste typene vold et barn kan utsettes for. Seksuell vold har mange ansikter, alt fra incest og pornografi til prostitusjon, menneskehandel, korrupsjon, barnelokking via nettet, seksuell utnytting og seksuelle overgrep. Alle disse utgjør en alvorlig fare for barnet psykiske og fysiske helse. Seksuelle overgrep har konsekvenser som følger barna inn i voksenlivet – et liv som ifølge førstehåndsberetninger ofte er preget av skjult sorg og smerte.

I 2010 startet Europarådet en kampanje rettet mot temaet seksuell vold mot barn. Kampanjen fikk tittelen EN av FEM for å få frem omfanget av problemet og har som målsetting å få flere land til å signere, ratifisere og iverksette [Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnytting og seksuelt misbruk](#) (heretter kalt Lanzarote-konvensjonen), og å spre kunnskap og hjelpemidler til barn, deres familier / omsorgspersoner og samfunnet som helhet for å forebygge og beskytte barn mot seksuell vold og seksuelt misbruk, og bevisstgjøre om omfanget.

Hvorfor involvere lokale og regionale myndigheter?

Lokale og regionale myndigheter har ansvar for å sikre og fremme sikkerhet og velferd for barn og unge som bor i deres områder, i samarbeid med partnere som tredje sektor, offentlige organisasjoner og privat sektor. De oppfordres til å tilnærme seg problemstillingen via fire innsatsområder – forebygging, beskyttelse, rettsforfølgelse og deltakelse. Utfordringen til Europas byer og regioner i håndteringen av seksuell vold og seksuelt misbruk av barn, er å skape oppmerksomhet om temaet og utvikle og iverksette lokale handlingsplaner og strategier på disse fire innsatsområdene samt å investere i bedre tjenestetilbud. Alle tjenestetilbud og tiltak må utarbeides med respekt for barnets

rettigheter og vekt på barnets beste og at barnet kommer til orde, for å kunne yte det barn og familier lokalt trenger for å kunne stanse seksuell vold og seksuelt misbruk, samt stille gjerningspersonene for retten.

Hva er det kongressen foreslår?

For å håndtere de lokale og regionale dimensjonene ved EN av FEM-kampanjen har kongressen for lokale og regionale myndigheter i Europarådet vedtatt en strategisk handlingsplan med følgende konkrete mål:

1. skape bevissthet blant kongressenes medlemmer, lokale og regionale myndigheter, sammenslutninger av lokale og regionale myndigheter og andre partnere som jobber for kampanjens mål
2. fremme bruken av Europarådets juridiske standarder og dokumenter (Lanzarote-konvensjonen og retningslinjene for barnevennlig rettsbehandling) i utarbeidelsen av strukturer og mekanismer for å beskytte barn mot alle former for vold
3. oppfordre lokale og regionale myndigheter til å kjøre kampanjer, utarbeide bevisstgjørende verktøy for å hindre seksuell vold mot barn, og ikke minst spre og etterleve bevisstgjørende materiell som ledd i kampanjen (undertøysregelen) for å hjelpe foreldre og omsorgspersoner med å snakke med barna om seksuell vold på en barnevennlig måte
4. trekke inn mange aktører i arbeidet og oppfordre lokale og regionale myndigheter til å utarbeide koordinerte, tverrfaglige strukturer, prosesser og mekanismer i håndteringen av seksuell vold mot barn
5. utvikle en mer barnevennlig kultur i byene og regionene der barn og unge deltar på en meningsfull måte i utviklingen av trygge nærmiljøer uten seksuell vold

Hva vil Europarådets kongress at lokale og regionale myndigheter skal gjøre?

Det ser ut til å være begrenset aktivitetsnivå lokalt – forskning fra Storbritannia i 2010 viser at mindre enn en firedel av lokale myndigheter i dette medlemslandet har utarbeidet en strategi for å beskytte barn mot seksuell utnyttning.¹ Forskning viser imidlertid at seksuell utnyttning av barn **er et faktum**, ikke bare i Storbritannia, men overalt i Europarådets 47 medlemsland, selv om metodene for datainnsamling ikke alltid er godt nok utviklet til å underbygge denne påstanden.

Det er derfor kongressens mål å fremme EN av FEM-kampanjen og skape mer bevissthet om Lanzarote-konvensjonen blant lokale og regionale myndigheter for å sikre at det innføres barnevennlige lokale og regionale tjenestetilbud, og for å beskytte barn og forebygge seksuell vold i lokalsamfunnet.

Europarådets kongress ber alle byer og regioner om å forplikte seg på EN av FEM-kampanjen ved å signere **kongressens pakt mellom byer og regioner for å stanse seksuell vold mot barn**.

Hva er kongressens pakt mellom byer og regioner for å stanse seksuell vold mot barn?

Det er ønskelig, faktisk helt nødvendig, å iverksette tiltak på alle de fire innsatsområdene som er beskrevet over. Kongressen har satt opp en liste med mulige tiltak, alt fra slike som forutsetter svært små eller ingen offentlige utgifter, til slike som innebærer betydelige utgifter fordi man må definere konkrete strategier og etablere egne strukturer. Uansett kostnad vil tiltak mot seksuell vold og seksuell misbruk av barn alltid være kostnadseffektivt, i den forstand at det er en investering i et sunt samfunn og respekt for menneskerettighetene.

¹ What's going on to safeguard children and young people from sexual exploitation? Jago mfl., oktober 2011.

Kongressens endelige mål er at flest mulig lokale og regionale råd og forsamlinger etablerer koordinerte, tverrfaglige strukturer, prosesser og mekanismer for å takle seksuell vold mot og seksuelt misbruk av barn, men byene og regionene kan begynne forsiktig og trappe opp sitt bidrag til EN av FEM-kampanjen litt etter litt. En start kan for eksempel være å skape oppmerksomhet om kampanjen ved å sette inn en kobling til den på hjemmesiden.

Kongressen oppfordrer lokale og regionale myndigheter i de 47 medlemslandene til å signere pakten og begynne med å iverksette minst ett av tiltakene på listen og fortsette arbeidet mot seksuell vold og misbruk av barn ved å etablere som endelig mål å utarbeide koordinerte, tverrfaglige strukturer, prosesser og mekanismer.

Hva innebærer det å signere denne pakten?

Byer og regioner som deltar, forplikter seg til å jobbe for kongressens mål om bevisstgjøring og etablering av nødvendige strukturer for forebygging av seksuell vold og misbruk av barn ved å iverksette flest mulig av tiltakene som er beskrevet i denne pamfletten, og selvfølgelig alle andre tiltak som støtter opp om kongressens mål.

Hvem er de viktigste partnerne?

Europarådet har etablert et nettverk av offentlig oppnevnte sentra i de 47 medlemslandene som kan gi råd og være bindeledd mellom lokale myndigheter og de mange ikke-statlige og frivillige organisasjonene som allerede jobber aktivt med kampanjen. Det er etablert [nasjonale kampanjeteam](#) i flere medlemsstater som koordinerer og iverksetter arbeidet med kampanjen og kan gi veiledning på regionalt og kommunalt nivå. Kommuner og regioner kan også spille på lag med relevante statlige departementer.

Europarådets parlamentariske forsamling har satt opp et [nettverk av parlamentariske kontakter](#) som skal koordinere parlamentariske tiltak på nasjonalt, europeisk og internasjonalt nivå for å bekjempe seksuell vold mot barn. Nettverket, som foreløpig består av 49 medlemmer, legger til rette for drøfting av beste praksis samt juridiske og politiske tiltak i de ulike medlemslandene.

Hva er de fire innsatsområdene?

Lokale og regionale myndigheters endelige mål må være å hindre at barn utnyttes. For å få til dette må de avgjøre hvordan offentlige instanser best kan drives for å sikre beskyttelse av og støtte til barn og unge, samtidig som man jobber aktivt med rettsforfølgelse av gjerningspersonene. Lokale og regionale myndigheter bør tilnærme seg dette via fire innsatsområder – forebygging, beskyttelse, rettsforfølgelse og deltakelse – for å hindre overgrep, beskytte ofrene, rettsforfølge gjerningspersoner og sikre aktiv deltakelse fra barna i hele prosessen.

I denne delen finner du informasjon om hvilken type innsats som kreves, og hvorfor.

Forslag til tiltak

- legge ut en lenke til Europarådets nettside for EN av FEM-kampanjen på byens og regionens hjemmesider
- distribuere informasjon på skoler og ungdomsklubber til barn og ansatte
- dele ut faktaark og flygeblader med informasjon og retningslinjer
- gi opplæring til lokalt og regionalt fagpersonell
- invitere til fagspesifikke og åpne diskusjonsmøter og seminarer
- benytte den europeiske lokaldemokratiuken (*European Local Democracy Week*) til å få frem temaet
- samarbeide med ikke-statlige organisasjoner, media og privat sektor

De fire innsatsområdene: Forebygging

Det kan iverksettes en rekke forebyggende tiltak på lokalt og regionalt plan for å forebygge seksuell utnytting og misbruk av barn.

Bevisstgjøring

Lokale og regionale myndigheter bør etablere programmer og ta politiske grep for å forebygge seksuell utnytting og vold mot barn og øke bevisstheten blant barn, personer som jobber med barn, foreldre, familier, omsorgsgivere og folk flest. Økt bevissthet kan skape sosiale endringer og støtte opp om forebyggende tiltak.

Forebyggende programmer og strategier skal sikre at alle aktører får riktig og faglig solid opplæring for å sikre en effektiv og trygg tjenesteyting. Med aktører menes i denne sammenheng alle personer som har jevnlig kontakt med barn, for eksempel sosialarbeidere, helsearbeidere, pedagoger (på alle plan fra barnehage til videregående), politi, ansatte i kultur-, fritids- og idrettsorganisasjoner, kirkesamfunn, ungdomsklubber, representanter for rettsapparatet, osv.

Tidlig identifikasjon av risikoutsatte barn må inngå i enhver strategi. Dette forutsetter kunnskap om seksuell utnytting og misbruk av barn samt våkenhet for eventuelle indikasjoner på seksuell vold, så som atferdsendringer.

Foreldre, familier og omsorgspersoner må også lære å fange opp tegn på seksuell utnytting og misbruk av barn, vite hvordan det bør håndteres, og hvordan det påvirker barna og familiene deres.

Det må også gis opplæring i forebyggende tiltak, så som overvåkning av nettsted, og barn må få hjelp til å beskytte seg selv for eksempel ved å kunne identifisere farlig innhold på nettet eller upassende henvendelser fra fremmede som ber om personlige opplysninger for å bli bedre kjent med dem (såkalt barnelokking). Slik opplæring bør også gis til foreldre, som bør lære å følge opp og kontrollere barnas tilgang til internett, og til barn, som bør lære om feller og farer på nettet. Verktøy for nettsikkerhet for barn, foreldre, lærere, familier kan utvikles i samarbeid med ikke-statlige og andre organisasjoner, eller man kan bruke eksisterende verktøy som øker bevisstheten.

Folk flest bør også bevisstgjøres gjennom generell informasjon om fenomenet og hvilke forebyggende tiltak som kan iverksettes. Dette kan for

eksempel skje i form av en lenke på byens og regionens hjemmeside til Europarådets nettside om EN av FEM-kampanjen. På lokalt plan kan det informeres om nasjonale og europeiske nød- og hjelpenumre.

Forslag til tiltak

- sørge for at nasjonale og europeiske nødnumre for barn er lett tilgjengelige
- sikre enkel tilgang til råd og hjelp med ett klikk på byens eller regionens hjemmeside
- utarbeide små, hendige visittkort påtrykt nyttige numre og adresser for utdeling til alle skolebarn
- produsere kjøleskapsmagneter med nyttige telefonnumre og adresser for hver husholdning
- sette opp plakater der barn ferdes, med informasjon om hvor de kan få hjelp
- tilby barnevennlig undervisningsmaterieell til skoler og ungdomsklubber
- distribuere faktaark eller flyveblader om nettvett og trygg atferd på nettet
- legge til rette for enkel rapportering av illegal aktivitet på nettet

Bevisstgjørende undervisningsmaterie

Europarådet har utarbeidet materie

Europarådet har utarbeidet materie

Opplæring for barn

Det å lære barn om seksuelle overgrep og vold, deriblant ulike typer vold og farlige situasjoner, gjør at de kan opparbeide seg kunnskaper og ferdigheter til å kunne foreta veloverveide, trygge og sunne valg slik at de unngår faren for seksuell utnytting og misbruk og er i stand til å utvikle sunne og positive relasjoner.

Både i grunnskolen og videregående skole bør det brukes formålstjenlig, alderstilpasset undervisningsmaterie

Eventuelle undervisnings- og informasjonskampanjer bør inneholde opplysninger om hvor man kan søke råd og hjelp, for eksempel spesifikke nød- og hjelpe

laget kjøleskapsmagneter med slike opplysninger for å sikre enkel tilgang for barn i alle husholdninger. Lokale og regionale myndigheter må sørge for at det er enkelt å skaffe informasjon og hjelp – for eksempel er det lett å legge inn en synlig lenke på byens/regionens nettside som barnet kan klikke på for råd og hjelp. Informasjon om hvor man kan henvende seg, bør settes opp alle steder hvor barn ferdes: på skoler, lekegrupper, ungdomsklubber, helsesentra, biblioteker, legevakt og legekontorer, klinikker for seksuell helse, lokale myndigheters nettsider, kirkesamfunn, osv.

Partnere i forebyggingsarbeidet

Lanzarote-konvensjonen oppfordrer myndighetene til å etablere uavhengige institusjoner for å fremme og beskytte barns rettigheter. Det foreslås også å utnevne en person eller instans som får ansvar for å bevisstgjøre offentligheten om seksuell utnyttning og misbruk av barn, for eksempel barneombudet eller tilsvarende ordning. Slike posisjoner kan etableres både på lokalt og/eller regionalt plan.

Forslag til tiltak

- utpeke en person eller instans på lokalt/regionalt plan som skal øke bevisstheten om seksuell vold og misbruk av barn
- samarbeide med frivillige organisasjoner om innsamling av informasjon om konkrete lokale situasjoner som grunnlag for politiske grep og tiltak
- samarbeide med mediene
- samarbeide på tvers av kommunegrensene

Mange organisasjoner og sammenslutninger – på internasjonalt, europeisk, nasjonalt, regionalt og lokalt plan – fører en svært aktiv kamp mot seksuell vold og misbruk av barn. Mange av dem har produsert bevisstgjørende informasjonsmaterieill som kan deles ut i mange kanaler. Nasjonale sammenslutninger av lokale og regionale myndigheter samt myndighetene selv bør samarbeide med slike organisasjoner for å sikre at dette materialet tas i bruk i bred forstand.

Seksuell utnyttning og misbruk av barn kalles den hemmelige forbrytelsen fordi barna som rammes,

ofte har store problemer med å fortelle om det. Dette kombinert med mangelen på standardiserte og sammenliknbare metoder for datainnsamling gjør det vanskelig å danne seg et klart inntrykk av problemets omfang. Det er viktig at lokale og/eller regionale myndigheter setter opp mekanismer for datainnsamling for å kunne observere og evaluere situasjonen i sitt område. Ut fra disse innsamlede opplysningene kan myndighetene vurdere risikoen for, omfanget av og formen på seksuell utnytting av barn i sitt område og iverksette velfunderte tiltak mot problemet.

Forslag til tiltak

- sette opp tverretatlige, tverrfaglige barnehus
- innføre rapporteringsplikt på lokalt/regionalt plan
- offentliggjøre nasjonale og europeiske telefon- og nettbaserte nødlinjer
- utstede klare retningslinjer for rapportering for alle fagpersoner som jobber med barn

Frivillige organisasjoner kan samarbeide med lokale og regionale myndigheter om prosjekter og programmer rettet mot forebygging av problemet og beskyttelse av barn, det samme gjelder privat sektor, spesielt informasjons- og kommunikasjonssektoren og media. Samarbeid på regionalt plan kan være nyttig for å gripe gjerningspersoner som krysser kommunegrensene, for eksempel ved menneskehandel med barn.

De fire innsatsområdene: Beskyttelse

Lokale og regionale myndigheter er det forvaltningsnivået som er tettest på barn som er ofre for seksuell utnytting og misbruk, og er dermed best i stand til å etablere strukturer som omfatter alle aktører i omsorgskjeden og sikrer at barna får all den støtte og hjelp som det er mulig å gi dem. De er også forpliktet til å dekke ikke bare behovene til de barna som er ofre, men også familiesystemet og nærmiljøet samlet sett. Lokale og regionale myndigheter bør jobbe for å trekke inn flest mulig aktører og utvikle koordinerte, tverrfaglige strukturer, prosesser og mekanismer for å takle seksuell vold mot barn.

Tverrfaglige sentra

Byer og regioner bør innta en helhetlig, koordinert tilnærming basert på en tverretattlig strategi og sette opp spesialiserte, spesielt utpekte instanser med klart definerte roller og ansvarsområder som forener alle lokale tjenestetilbud som er involvert i arbeidet med å beskytte og sikre barns ve og vel. Det bør utarbeides lokale beskyttelsesstrategier som omfatter konkrete, lokale prosedyrer og systemer.

I de fleste europeiske land er ansvaret for å håndtere seksuelt misbruk av barn fordelt på mange forskjellige instanser som alle må etterforske sakene. Barn utsettes for stadig nye samtaler og blir slik gjort til offer igjen og igjen, noe som kan oppleves like ikke eller verre enn det opprinnelige overgrepet. Lanzarote-konvensjonen anbefaler å etablere tverretattlige, tverrfaglige "alt-i-i-ett"-sentra hvor alle fagpersoner som deltar i etterforskningen av barns overgrepssaker – helse- og velferdstjenester for barn, lovens håndhevere, rettsapparatet, osv. – jobber under ett tak for å sikre at barn som er ofre for seksuell vold, ikke utsettes for flere overgrep (såkalte barnehus). Det er viktig at barna har et sted å henvende seg hvor de føler at de fritt kan sette ord på ting i fortrolighet, og hvor de føler seg trygge. Dette er nettopp tanken bak slike sentra: Barnet kan tas inn til samtale og medisinsk, retts teknisk undersøkelse, han eller hun kan vurderes ut fra et bredt faglig ståsted og få nødvendig behandling uten å måtte tåle gjentatte samtaler og stadig ny berøring med offerrollen.

Flere barn kunne vært reddet hvis man var pålagt å rapportere mistanker uten at dette innebar brudd med eksisterende taushetsforpliktelser eller barnets tillit. Alle fagpersoner som jobber med barn, må få klare retningslinjer for hvordan de kan rapportere eventuelle mistanker til riktig instans. Lokale og regionale myndigheter må så undersøke om det er rimelig grunn til å mistenke misbruk. Aktører må også gjøres oppmerksom på barns krav på beskyttelse og øvrige rettigheter samt viktigheten av å sette barnets beste i høysetet.

Dersom det ikke er etablert telefon- eller nettbaserte nødlinjer på nasjonalt plan, må man få på plass dette, slik at barn har lett tilgang til anonym rådgivning.

Partnere i beskyttelsesarbeidet

Ikke-statlige og andre frivillige organisasjoner er viktige partnere, spesielt de som jobber med å hjelpe ofre.

De fire innsatsområdene: Rettsforfølgelse

Lanzarote-konvensjonen kriminaliserer en rekke handlinger, og selv om fremgangsmåtene for etterforskning og rettsforfølgelse av gjerningspersoner stort sett beskrives i nasjonal kriminallovgivning, spiller lokale og regionale myndigheter en viktig rolle på dette området. I alle aktiviteter på dette stadiet, herunder under etterforskning og rettsbehandling, må barnets beste, rettigheter og sårbarhet være hovedfokus.

Hjelp til ofre

Myndighetene skal sikre, blant annet i samarbeid med ikke-statlige organisasjoner, at det iverksettes tiltak som å tilby fri rettshjelp, oppfølging av foreldre og søsken samt terapeutisk behandling.

Håndteringen av gjerningspersoner

Lokale og regionale myndigheter kan sørge for et godt hjelpetilbud, spesielt med hensyn til å unngå gjentatte overgrep. De kan også sikre at gjerningspersoner får informasjon om sine rettigheter og hvilke tjenester som finnes for dem.

De fire innsatsområdene: Deltakelse

Europarådet mener at retten til å bli hørt og tatt på alvor er grunnleggende for at barn og unge skal ha en sunn utvikling og opplevelse av verdighet. Det er viktig å lytte til barn og unge og legge vekt på deres perspektiver i tråd med deres alder og modenhet, dette for å sikre barns og unges rett til at deres beste ivaretas og står helt sentralt i alle saker som berører dem, og at de

beskyttes mot vold, misbruk, omsorgssvikt og overgrep.² All innsats fra lokale og regionale myndigheter skal basere seg på dette prinsippet.

² Rekommandasjon CM/Rec(2012)2 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om deltakelse for barn og unge under 18.

Hvilke konkrete tiltak kan settes inn på regionalt plan?

Mange tiltak som foreslås i Lanzarote-konvensjonen, vil måtte innarbeides i kriminal- og sivilrett. Dette hører vanligvis inn under statens ansvarsområde, med unntak av noen sentrale tema knyttet til barnevern som kan falle inn under regionenes mandat, så som regulering og organisering av velferdstjenester, sosiale tjenester og helsetjenester samt iverksetting av konkrete tiltak og strukturer for å forebygge og beskytte barn mot seksuell utnyttning og misbruk. Regionale myndigheter og parlamenter bør utforske hvilke tiltak, både juridiske og administrative, de kan iverksette for å sikre etterlevelse av bestemmelsene i Lanzarote-konvensjonen.

Hvordan vil pakten fungere i praksis?

Lokalt og regionalt valgte representanter inviteres til å gjøre pakten kjent for sine medarbeidere og avdelinger som har ansvar i deres byer og regioner for barns helse, velferd og sikkerhet, for å jobbe for at initiativene i pakten iverksettes.

En nettbasert plattform for registrering i pakten

Lokalt og regionalt valgte representanter kan registrere seg på kongressens plattform for pakten (www.coe.int/congress-pact). Byer og regioner som ønsker å iverksette pakten eller som allerede har iverksatt tiltak, inviteres også til å registrere seg.

På denne plattformen har alle anledning til å opplyse om nye tiltak og strukturer samt eksisterende tiltak, og de kan komme tilbake til plattformen hver gang det er iverksatt nye aktiviteter. På grunnlag av disse opplysningene kan man måle EN av FEM-kampanjens fremdrift lokalt og regionalt.

Lokale og regionale myndigheters sjekkliste for tiltak

Forebygging

- legge ut en lenke til Europarådets nettside for EN av FEM-kampanjen på byens og regionens hjemmesider
- dele ut informasjon på dagsentra, skoler og ungdomsklubber til barn og ansatte
- distribuere faktaark og flygeblader med informasjon og retningslinjer
- gi opplæring til lokalt og regionalt fagpersonell
- invitere til fagspesifikke og åpne diskusjonsmøter og seminarer
- bruke den europeiske lokaldemokratiuka (*European Local Democracy Week*) til å belyse temaet
- samarbeide med ikke-statlige organisasjoner, media og privat sektor
- utpeke en person eller instans på lokalt/regionalt plan som skal skape mer oppmerksomhet om seksuell vold og misbruk av barn
- samarbeide med frivillige organisasjoner om informasjonsinnhenting om konkrete lokale situasjoner som grunnlag for politiske grep og tiltak
- samarbeide på tvers av kommunegrensene
- opplyse om nasjonale og europeiske hjelpelinjer for barn
- sørge for enkel tilgang til råd og hjelp ved ett klikk på byens eller regionens hjemmeside
- utarbeide små, hendige visittkort påtrykt nyttige numre og adresser som deles ut til alle skolebarn
- få laget kjøleskapsmagneter med viktige telefonnumre og adresser for hver husholdning
- sette opp plakater der barn oppholder seg, med informasjon om hvor man kan henvende seg
- utarbeide barnevennlig undervisningsmaterieell for skoler og ungdomsklubber

- dele ut faktaark eller flygeblader om nettvett og trygg atferd på nettet
- gjøre det enkelt å rapportere illegal aktivitet på nettet

Beskyttelse

- sette opp tverretatlige, tverrfaglige barnehus
- innføre rapporteringsplikt på lokalt/regionalt plan
- utarbeide retningslinjer for rapportering for fagpersoner som jobber med barn

Dokumenter og referanser

- [EN av FEM, Europarådets kampanje for å stanse seksuell vold mot barn](#)
- [Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk](#)
- [Europarådets strategi for barns rettigheter 2012–2015](#)
- [Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel](#)
- [Konvensjonen om cyberkriminalitet](#)
- [Den europeiske konvensjonen om barnets rettigheter](#)
- [Retningslinjer fra Europarådets ministerkomité om et barnevennlig rettsapparat](#)
- [Rekommandasjon om deltakelse for barn og unge under 18](#)
- [Oppdag barnets rettigheter!](#)
- [Si nei til juling!](#)
- [Wild Web Woods](#)

